

BAB III

METODE PANALUNGTIKAN

Métode panalungtikan nyaéta salah sahiji cara pikeun meunangkeun hasil tina udagan panalungtikan éta sorangan. Métode anu digunakeun dina ieu panalungtikan nyaéta métode deskriptif. Métode déskriptif nurutkeun Meolong dina Rahayu (2018, kc. 26), mangrupa hasil data anu eusina mangrupa kalimah atawa kecap jeung gambar lain mangrupa angka-angka. Panalungtikan ieu mangrupa panalungtikan kualitatif objék sastra. Panalungtikan kualitatif nurutkeun Sukmadinata (dina Ropiah 2015, kc. 102) nyaéta panalungtikan anu miboga udagan ngadéskripsikeun jeung nganalisis sagala kajadian, aktivitas sosial, kapercayaan, persépsi, jeung pamikiran anu alus boh sacara individu ogé sacara kelompok.

Saacan nangtukeun téori jeung métode dina nganalisis karya sastra minangka objék panalungtikan anu bakal dianalisis. Pamarekan ieu gunana pikeun nalungtik objék panalungtikan. Dina panalungtikan ieu, ngagunakeun pamarekan objéktif atawa struktural. Pamarekan objéktif dipilih kusabab miboga udagan pikeun mikanyaho objék tina segi strukturalna. Semi dina Koswara (2013, kc. 8) méré watesan ngeunaan pamarekan objéktif ieu, yén panalungtikan sacara objéktif teu leupas tina pangarang jeung nu maca.

Ku sabab éta, ngaliwatan pamarekan objéktif atawa diistilahkeun struktural dipiharep bisa ngahontal pangaweruh anyar pikeun kamajuan dina dunia sastra Sunda. Ku kituna ieu métode panalungtik miboga udagan pikeun ngadéskripsikeun rupa-rupa struktur jeung ajén éstétika anu nyampak dina buku kumpulan Sajak jeung Dangding “*Di Nagri Katumbiri*” karya Dédy Windyagiri.

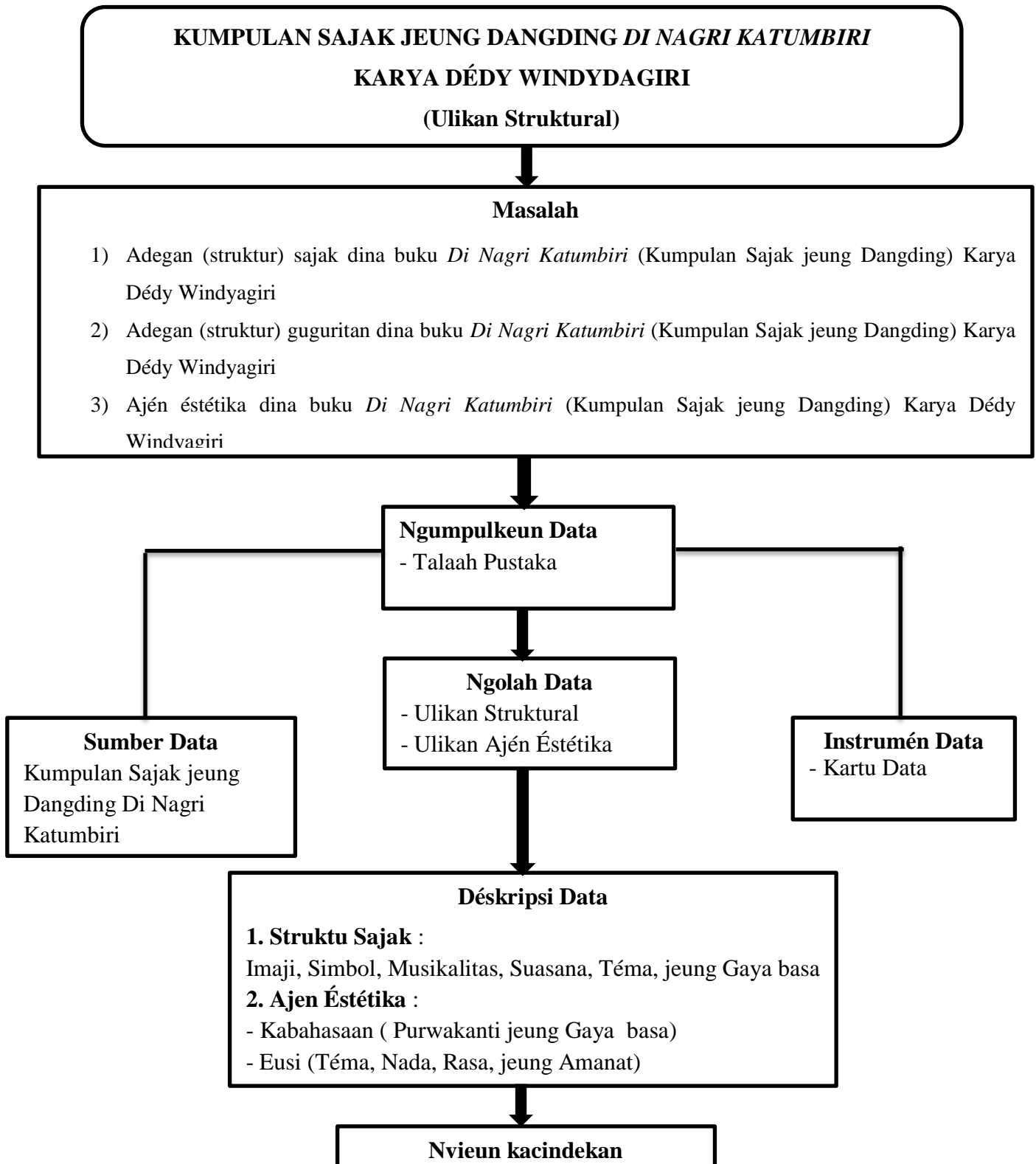
3.1 Desain Panalungtikan

Sangkan leuwih gampang dina ngalaksanakeun panalungtikan, diperlukeun desain panalungtikan anu puguh. Desain panalungtikan mangrupa tahapan panalungtikan atawa prosedur dina rarancang panalungtikanna.

Ogé sakabéh prosés anu diperlukeun dina kagiatan panalungtikan ku cara ngumpulkeun data jeung nganalisis data.

Desain panalungtikan miboga tujuan pikeun ngagambarkeun langkah-langkah atawa tatacara dina ngalaksanakeun panalungtikan, ti mimiti nangtukeun masalah, ngarumuskeun masalah, talaah pustaka kana objék panalungtikan jeung sumber pustaka anu ngarojong kana panalungtikan, ngumpulkeun data ngagunakeun kartu data salaku instrumén panalungtikan, ngolah data hasil panalungtikan ku cara analisis data dumasar kana pamarekan anu digunakeun, sarta nu pamungkas nyieun kacindekan tina hasil panalungtikan. Ieu dihandap mangrupa desain panalungtikan anu dibagankeun saperti kieu.

Bagan 3.1 Desain Panalungtikan

3.2 Data jeung Sumber Data Panalungtikan

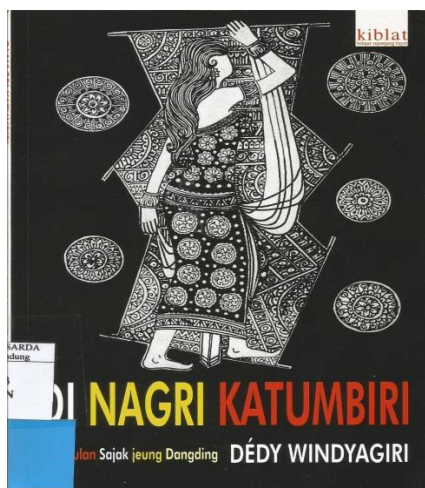
3.2.1 Data

Data mangrupa pokok bahasan atawa hal utama anu rék ditalungtik. Dina ieu panalungtikan anu baris ditalungtik nyaéta kumpulan Sajak jeung Dangding *Di Nagri Katumbiri* Karya Dédy Windyagiri. Bagian kahiji judulna: *Talaga Rerembesan Cimata* éta mangrupa kumpulan tina sajak Dédy Windyagiri aya 27 sajak. Sedengkeun dina bagian kadua anu judulna : *Serat Pangemat Duriat* aya 19 guguritan, di antarana:

3.2.2 Deskripsi Buku Kumpulan Sajak jeung Dangding Di Nagri Katumbiri

Gambar 3.1

Cover Buku Kumpulan Sajak jeung Dangding *Di Nagri Katumbiri* Karya Dédy Windyagiri

Buku kumpulan Sajak jeung Dangding *Di Nagri Katumbiri* mangrupa buku kumpulan sajak jeung dangding karya Dédy Windyagiri anu medal taun 2009 wedalan Penerbit Kiblat Buku Utama. Ieu buku kandelna 94 kaca ukuranna 14,5 x 21 cm, dina ilustrasi ieu buku aya gambar awewé buukna panjang, maké baju adat keur nyepeng kana kai luhur jandéla, cover bukuna warna hideung. Éta gambar atawa ilustrasi téh dijieun ku Dédy Windyagiri, jilid ieu buku di dominasi ku warna hideung jeung bodas tur warna tulisanna aya warna bodas, konéng, jeung beureum.

Dina kaca kaca 1 aya pangjajap anu eusina ngawanohkeun Dédy Windyagiri sarta préstasi anu pernah dicangking. Dina kaca 2 aya tulisan judul, jeung penerbit, lamun dina kaca 3 aya daftar pustaka buku Di Nagri Katumbiri. Kaca 4 aya bagian eusi anu judulna “*Bagian Kahiji : Talaga Rerembesan Cimata*” ieu mangrupa judul kumpulan sajak, dina kaca 5 aya “*Bagian Kadua : Serat Pangemat Duriat*” ieu mangrupa judul kumpulan dangding.

Ieu dihandap diwincik judul-judul sajak jeung guguritan ogé kaca nu aya dina buku kumpulan sajak jeung dangding *Di Nagri Katumbiri* karya Dédy Windyagiri :

- **Talaga Rerembesan Cimata (Sajak)**

- *Geus Kagok Aya di Bangkok* -9
- *Hiji Lalaki di Makati* -11
- *Surat ti Tanah Wasiat* -13
- *Jati kasilih ku junti* -15
- *Bar Sajadah Ngampar* -17
- *Di Nagri Katumbiri* -19
- *Duriat Seuseut-seuat* -21
- *Awak Geus Jadi Bangkarak* -23
- *Samagaha Rasa* -25
- *Ari Bandung anu Saha* -27
- *Cidra Salira* -29
- *Langgeng Ngagalindeng* -29
- *Aya Jungkrang antara Urang* -31
- *Teu Langkung ti Kitu* -32
- *Peueut Pait Peuheur* -33
- *Balitungan Amal-amalan* -34
- *Sajak Cacing Cau* -36
- *Ngimpi Hanca Kamari* -37
- *Biheung-biheung* -39
- *Lewi Bihari Lewi Kiwari* -40
- *Sasiki Béas Sarénghap Napas* -42
- *Talaga Rerembesan Cimata* -44

- *Dua Manusa dina Hiji Mangsa* -47
- *Sapuratina Demi Salira* -50
- *Hamham Badé Awéh Salam* -51
- *Aci Lemah Cai* -53

- **Serat Pangemat Duriat (Guguritan)**

Kinanti

- *Dina Girimis Aya Citangis* -57
- *Samagaha Salah Mangsa* -59
- *Serat Pangemat Duriat* -61

Asmarandana

- *Cipanon Bedah ku Naon* -71
- *Kedah Jangji Naon Deui* -73
- *Naha Sesah-sesah Teuing* -75
- *Kalangakang Kahayang* -77
- *Ngolétrak Saateun Minyak* -79
- *Kapeurih Kembang Eurih* -81
- *Paseuk Iman Lalésotan* -83

Sinom

- *Bandara Lara Tunggara* -63
- *Amis Mung Ukur Mamanis* -65
- *Langit Lénglang di Mumunggang* -67
- *Ibu Kota jadi Carita* -69

Dangdanggula

- *Impian-impian Pamohalan* -85
- *Prasasti Kapeurih Ati* -87
- *Ngaleungit ka Jabaning Langit* -89
- *Kalebuh Méméh Balabuh* -91
- *Kembang Beureum Buah Hideung* -93

Dina buku kumpulan sajak jeung dangding *Di Nagri Katumbiri*, perenahna di sampul tukang ieu buku, aya pangbagéa ti sababaraha inohong, nyaéta ti H. Usép Romli H.M. salaku pangarang sunda, anggota pangurus Déwan Masjid Indonesia (DMI) Jawa Kulon, panaséhat Lajnah Ta'lif wan Nasr PWNU Jabar, Ketua MUI Kecamatan Cibiuk, Garut, sarta pembimbing ibadah haji umroh di Biro Perjalanan Haji Umroh "Megacitra" jeung KBIH "Mega Arafah" Bandung. Tuluy aya pangbagéa ti Apung S.W. salaku seniman. Di bagian handap sampul tukang, perenahna dihandapeun pangbagéa para inohong, aya penerbit buku.

3.2.3 Biografi Singget Pangarang

Dédy Windyagiri (Bandung, 3 Agustus 1940 - 5 Nopémber 2014) Dédy Windyagiri nyaéta salah saurang pangarang Sunda nyaéta panyajak, pangarang carpon, rumpaka lagu, jeung dangding Sunda. Dédy kasohor jadi maéstro dina widang ngarang rumpaka jeung dangding. Ieu hal lantaran Dedy sok nulis sajak jeung guguritan ti saprak SMA kénéh. Sajak-sajak jeung guguritanana sok dimuat dina koran *Sipatahoenan* (1960). Salian ti éta, sok dimuat ogé dina *Kalawarta Kujang, Sari, Langensari*, jeung *Manglé* (Rosidi, 2000, kc. 19).

Dédy Windyagiri kaasup pangarang anu sarwa bisa. Tapis ngarakit dangding, parigel ngarang sajak, teu kagok ngarang carita pondok sarta teu hésé béléké nyieun éséy. Hanjakal teu produktif da éta pikeun Dédy mah cenah nganrang téh lain *pangupa jiwa* tapi *ngupahan jiwa*. Lamun aya kereteg angen hayang ngarang kakara ngarang teu bisa dipaksa-paksa kajaba lamun ngarang ilukeuneun kana pasanggiri. Dédy kungsi jadi pinunjul I Pasanggiri ngarang pupuh Anugrah Sastra D.K. Ardwinata taun 2004 sarta jadi pinunjul II Lomba Karya Tulis Pariwisata Jabar dina basa Sunda anu diayakeun ku Disbudpar Jabar taun 2005.

Gaya basa Dédy ulah disaruakeun jeung gaya basa Godi Suwarna, Étti R.S., Chyé Rétty Isnéndés, Rizal Sabda, Nunu Nazaruddin Azhar, Toni Lesmana, atawa pangarang entragan anyar séjénna atuh da gaya basa Dédy mah gaya basa *jadul*. Kareueut ceuk Dian Héndrayana téa mah. Leubeut ku purwakanti, ungkara-ungkara nu ngawirahma sarta teu ngalilieur nu maca ku idiom-idiom anu araranéh hésé ngahartikeunana.

Dédy nyekel “*rékor*” minangka pangarang Sunda anu munggaran medalkeun buku kumpulan dangding. Judul bukuna *Jamparing Hariring* wedalan Geger Sunten, Bandung. Citakan munggaran bulan Désémber taun 1991. Taun 1992 Dédy medalkeun buku kumpulan sajak *Di Lembur Bulan Dikubur* wedalan penerbit Geger Sunten. Citakan munggaran bulan Novémber taun 1992.

Kakara ayeuna taun 2009 Dédy medalkeun deui buku Kumpulan sajak disabukukeun jeung kumpulan dangding. Judul bukuna *Di Nagri Katumbiri* wedalan Penerbit Kiblat Buku Utama, Bandung (Windyagiri, 2009, kc. 1).

3.2.4 Sumber Data

Nurutkeun Arikunto (1998, kc. 44), sumber data nyaéta subjék timana data éta bisa dicangking. Sedengkeun nurutkeun Sutopo (2006, kc. 56) sumber data nyaéta tempat data dicangking ngagunakeun métode nu tangtu boh mangrupa manusa, artefak, atawa dokumén-dokumén. Luyu jeung pamadegan di luhur sumber data ieu panalungtikan téh nyaéta sagala rupa réferénsi boh buku, jurnal, anu aya patalina jeung panalungtikan. Sumber data anu utama nyaéta buku Kumpulan Sajak jeung Dangding *Di Nagri Katumbiri* Karya Dédy Windyagiri.

Data panalungtikan nyaéta sakabéh kumpulan guguritan buku “*Di Nagri Katumbiri*” anu kakumpul jumlahna aya 19 judul ngagunakeun aturan pupuh sekar ageung (Kinanti, Sinom, Asmarandana jeung Dangdanggula). Guguritan anu ngagunakeun aturan pupuh kinanti aya 3 judul, Sinom aya 4 judul, Asmarandana aya 7 judul, Dangdanggula aya 5 judul.

3.3 Téhnik Ngumpulkeun Data

Teknik ngumpulkeun data anu dipaké dina ieu panalungtikan nyaéta teknik talaah pustaka maké cara maca buku-buku anu aya patalina jeung kajian struktural ogé buku anu aya patalina jeung ajén éstétika.

Ieu dihandap mangrupa léngkah-léngkah dina ngumpulkeun data nyaéta :

- 1) Maca kritis buku kumpulan Sajak jeung Dangding *Di Nagri Katumbiri*
- 2) Sajak jeung guguritan diwilah-wilah dina sababaraha bagian saluyu jeung strukturna sarta ajén éstétika
- 3) Data anu kapanggih dibéré kode (judul, sub judul, kaca, jumlah pada, jumlah padalisan, guru lagu jeung guru wilangan.

- 4) Nyalin kana kartu data, sarta
- 5) Nangtukeun tiori atawa référénsi anu ngarojong kana panalungtikan.

3.4 Instrumén Panalungtikan

Instrumen mangrupa alat atawa fasilitas anu digunakeun ku panalungtik pikeun ngumpulkeun data, ngolah, jeung ngainterprétasi sagala informasi anu ditarima. Instrumen anu digunakeun dina ieu panalungtikan nyaéta dirancang ku panalungtik sorangan, nyaéta instrumén pikeun ngolah data. Nurutkeun Sugiyono (dina Siti Ningrum 2018, kc. 117) instrumén dina panalungtikan kualitatif nyaéta alat anu digunakeun ku panalungtik sorangan. Kusabab éta, panalungtik kualitatif kudu siap ngalaksanakeun panalungtikan saterusnaka lapangan. Ieu dihandap mangrupa format kartu data panalungtikan

a. Kartu data

Kartu data minangka instrumén data gunana pikeun ngumpulkeun data anu dianalisis jeung mindahkeun data anu geus aya. Tujuan ngagunakeun kartu data sangkan data nu kapanggih tina téks nu salaku sumber data bisa di wilah-wilahna sarta babari dina nganalisis data. Format kartu data anu dipaké dina ieu panalungtikan nyaéta saperti ieu dihandap :

1) Format Tabel Data Sajak

Tabel 3.1

No	Judul Sajak	Kodeu Sajak (01), (2),(03),(04)

2) Format Tabel Data Guguritan

Tabel 3.2

No	Judul Guguritan	Pupuh	Jumlah Pada	Jumlah Padalisan	Guru Lagu jeung Guru Wilangan	Kodeu Guguritan (01), (02), (03),(04)

1) Format Tabel Analisis Struktural :

Tabel 3.3

Imaji, Smbol, Musikalitas, jeung Suasana

No	Kode	Objek Analisis	Interpretasi
01	02	03	04

Tabél 3.4

Analisis Struktural

Téma :
Gaya basa :

2) format Tabel Analisis Ajén Éstétika

a. Kabasaan: Gaya Basa jeung Purwakanti

Analisis Ajén éstétika Kabasaan (Purwakanti)

Tabel 3.5

No	Purwakanti	Kode data	Cutatan	Déskripsi

Analisis Ajén Éstétika Kabasaan (Gaya basa)

Tabel 3.6

No	Gaya Basa	Kode data	Cutatan	Déskripsi

a. Eusi

Analisis Ajén Éstétika (Eusi)

Tabel 3.7

Téma

No	Téma	Kode Data	Cutatan	Déskripsi

Tabel 3.8

Nada

No	Nada	Kode Data	Cutatan	Déskripsi

Tabel 3.9

Rasa

No	Rasa	Kode Data	Cutatan	Déskripsi

Tabél 3.10

Analisis Struktural jeung Ajén Éstétika eusi

Amanat :

3.5 Analisis Data

Téhnik analisis data mangrupa salah sahiji léngkah anu paling nangtukeun pisan dina panalungtikan. Kusabab analisa data miboga fungsi pikeun nyindekkeun hasil panalungtikan. Tina hasil analisis data bisa dicindekkeun yén aya sababaraha tahapan dina analisis data di antarana :

- 1) Niténan deui data sajak jeung guguritan *Di Nagri Katumbiri* anu geus diwilah-wilah dumasar struktur lahir, struktur batin jeung ajén éstétika.
- 2) Nganalisis sajak anu nyampak dina buku *Di Nagri Katumbiri* dumasar struktur lahir, jeung struktur batin.
- 3) Ngadéskripsikeun sajak dina buku *Di Nagri Katumbiri* dumasar struktur lahir, struktur batin.
- 4) Nganalisis guguritan anu nyampak dina buku *Di Nagri Katumbiri* dumasar struktur jeung ajén éstétika.
- 5) Ngadéskripsikeun guguritan anu nyampak *Di Nagri Katumbiri* dumasar struktur jeung ajén éstétika.
- 6) Nganalisis guguritan anu nyampak dina buku *Di Nagri Katumbiri* dumasar ajén éstétika.
- 7) Nyieun kacindekan tina sakabéh data anu geus ditalungtik.